

Daan Vandenbaute

Att spränga sig in i den förbannade kultureliten.
Lyrikdebutanter i 70-talets svenska litterära fält

*jag lämnar livmodern
spräcker binnan som skiljer
barnet från maskinen
språket skiljer*

*jag är ordet
måltavlan
i en kulspruta av bokstäver*

*jag är utlämnad
till min slutna kropp
som är inlemmad
i samhällets livlöshet*

*jag vill födas
livnär mig på glas
behovet av en biografi
värker i hjärtat*

Så lyder inledningsraderna i Eric Fylkesons *Maskinerna ska dö*, en diktsamling som kom ut 1974 med underrubriken *En poetisk thriller om inträdet i världen*. Inträdet i världen och behovet av biografier är vad det ska handla om i det följande. Föreliggande artikel är en bearbetning av det föredrag jag höll på Skandinavistdagarna i

Amsterdam i mars, där jag presenterade mitt avhandlingsprojekt om de svenska poesidebutanernas vägar in i det litterära fältet på 70-talet. Först går jag kort in på avhandlingens teoretiska referensram, sedan tar jag upp en del metodologiska aspekter och jag avslutar med en diskussion av några preliminära forskningsresultat.

1. (Poly)system, fält

Texter är alltså litteraturvetarnas centrala objekt. Huvudfåran i litteraturvetenskapen utgörs fortfarande av textförståelse och –tolkning i en eller annan form, visserligen modifierad och påverkad av nya teoretiska insikter. Men den litteraturvetare som vill orientera sig bort från den hermeneutiska traditionen, både vad gäller ämnesval och metodval, kan stödja sig på och förhålla sig till en del strömningar inom och kring litteraturvetenskapen som sedan början av 70-talet har utvecklat sig och erövrat en klar, om än fortfarande ganska perifer position inom fältet av legitima litteraturvetenskapliga metoder.¹ *Fält, institution, polysystem, system* är nyckelbegrepp som de här strömningarna gärna förknippas med. Trots alla interna bråk och olikheterna sinsemellan delar de, som en gemensam utgångspunkt, övertygelsen att den litterära scenen måste betraktas som “a network of relations which can be hypothesized for an aggregate of factors to be involved with a socio-cultural activity”.² En konsekvens av denna uppfattning är att litteraturen eller den litterära texten inte längre kan definieras genom s.k. grunddrag och väsentliga egenskaper, utan endast genom att man förklarar hur de kommer till och blir uppfattade som sådana, genom differentiering från vad de inte är. Detta innebär i sin tur att “normative and substantialistic theories of literature as well as theories which

¹ Att dessa nya inriktningar i viss mån har fått genomslag framgår bl.a. av deras institutionalisering. Jfr. t.ex. grundandet av *IGEL* (Internationale Gesellschaft für die Empirische Literaturwissenschaft) 1987 eller den status tidskriften *Poetics* har lyckats erövra. En bra översikt över denna traditions unga historia och dess olika infallsvinklar erbjuder Andringa, 1998.

² Even-Zohar, 1990: 85.

exclude actors and contexts from their scope” måste avvisas som otillräckliga.³ Det som nämligen måste undersökas är “the concrete, time-bound interrelations and interactions between [the] structural dimensions that constitute – as long as the event lasts – the components/parts of the literary system”.⁴ Dessa strukturella dimensioner omfattar förutom de litterära texterna och andra litterära uttryck “the symbolic orders of cultural knowledge”, “social structures and institutions”, “communications” och “actors and their cognitive domains”.⁵ Inom detta system av kommunikativ interaktion har i moderna samhällen handlingsmöjligheterna blivit institutionaliserade i olika aktionsroller som alla har sina egna bestämda sociala förväntningar. Aktörernas aktionsradie utgörs av fyra sådana roller: produktion, mediering, reception och post-processing av litterära fenomen.⁶

Ovanstående systemiska definition av nätverket av relationer som gör litteratur till ett socialt *faktum* lär inte vara särskilt bekant i Sverige, låt vara högaktuell för den svenska litteraturvetenskapens vidkommande.⁷ Definierar man utgångspunkten som nödvändigheten att studera “*det konstnärliga produktionsfältet som behel*”, däribland “alla de agenter som gör gemensam sak med konsten, som är intresserade av konsten, som har intressen i konsten och konstens existens, ja alla producenter av verk som anses konstnärliga (...): kritiker, samlare, förmedlare, museimän, konsthistoriker etc.” verkar problematiken

³ Schmidt, 1998a: 97.

⁴ Schmidt, 1998a: 104.

⁵ Schmidt, 1998a: 104.

⁶ För en utförlig definition och diskussion av dessa roller se Schmidt, 1980. Inte alla uppfattningar av det litterära systemet har en så bred orientering. Schmidts modell, som inte enbart omfattar även “goal-oriented subsystems” (Schmidt, 1998a: 102) utan till och med poängterar “the importance of the communicators” och relaterar systemets dynamik till “the cognition and communication of important communicators” (Schmidt, 1992: 204), avviker från och opponerar sig mot exempelvis Luhmanns uppfattning av sociala system (inklusive det litterära) som enligt hans modell enbart omfattar kommunikationer (se bl.a. Schmidt, 1997: 121; 1998b: 649).

⁷ Observera t.ex. att Schmidt inte nämns i Johan Svedjedals senaste genomgång av litteratursociologin i *Tidskrift för Litteraturvetenskap* (1996, nr. 3-4).

kanske mera förtrogen.⁸ I alla fall har upphovsmannen till detta citat, den franske sociologen Pierre Bourdieu, blivit ett alltmer vedertaget namn inom svensk litteraturvetenskap. Naturligtvis måste man varna för att alltför oproblematiskt likställa exempelvis Schmidts systembegrepp med Bourdieus fältteori. Bourdieu själv är noga med att markera avståndet från systemteorin, som han förebrår funktionalistiska och organistiska inslag, medan han betonar att “[l]a cohérence qui peut être observée dans un état donné du champ (...) [est] le produit du conflit et de la concurrence, et non d’une sorte d’autodéveloppement immanent de la structure”.⁹ Skillnaderna mellan system- och fältteorin är inte enbart retoriska (även om polemiken säkert har sina sociologisk-institutionella aspekter) och för att göra rättvisa åt båda krävs det en systematisk genomgång av likheterna och olikheterna mellan de olika uppfattningarna. Hur intressant och meningsfull en dylik jämförelse än kan vara, så är det självfallet inte meningen att genomföra den inom ramen för föreliggande artikel. Här räcker det att ta fasta på det som förenar de olika tillvägagångssätten, som opponerar sig tydligt mot den dominerande textläsningen inom litteraturvetenskapen.¹⁰

Släktskapet dem emellan är åtminstone dubbelt. Gemensamt är inte bara att man ställer i fokus hela komplexet av relationer, spelet av skillnaderna genom vilket litteratur blir till som sådan, utan också att man betonar vikten av att undersöka detta system i sin helhet på ett empiriskt verifierbart sätt. Betoningen av den empiriska verifierbarheten

⁸ Bourdieu, 1980 [1992: 62 och 76]. Förtrogenheten har säkert att göra med att flera av Bourdieus centrala verk har översatts till svenska; dessutom finns utförliga och mycket gedigna svenska introduktioner till och diskussioner av hans sociologi; se t.ex. Broady, 1990 och 1994.

⁹ Bourdieu & Wacquant, 1992: 79-80. Se även Bourdieu, 1992a: 282-284 och Ibsch, Schram & Steen, 1991: 436-438.

¹⁰ Markeringen mot den dominerande *lecture interne* förhindrar förvisso inte att det inom den traditionen kan finnas en viss dragningskraft till de här nya teorierna. Bourdieu t.ex. har blivit en självklar referenspunkt nu, men frågan är om man inte ofta stannar vid en alltför ytlig läsning av hans verk, där man försöker införliva honom i den hermeneutiska traditionen genom att tillvarata de möjligheter som han erbjuder till en förnyelse av tolkningsarbetet, utan att man går till botten med vad hans sociologiska antaganden egentligen innebär för litteraturstudiet.

innebär dock absolut inte en naiv tro på objektivism, utan man påpekar gärna att empirin likaväl kommer till och konstrueras i en social kontext, och att därmed även vetenskaplig kunskap är kontingent, om än inte arbiträr.¹¹ Nödvändigheten av en empirisk verifiering innebär inte heller en metodisk rigiditet, där kvantitativa metoder skulle betraktas som allena saliggörande. Tvärtom, så är svaret på frågan vilken metod som lämpar sig bäst för den eftersträvade empiriska verifieringen relationellt, dvs. "there is no objective preliminary decision about which method is acceptable and which is not: (...) each scientific selection among rival operative approaches has to be justified in its respective research context".¹² Denna metodpluralism ger dock ingen frilejd till vad som helst, i och med kravet att forskningsresultaten ska kunna upprepas och kontrolleras intersubjektivt. En logisk konsekvens av dessa krav är interdisciplinarity och orienteringen åt de socialvetenskapliga analysredskapen som präglar de studier som skriver in sig i den skisserade teoretiska referensramen.

2. Data och metod

Min undersökning av 1970-talets lyrikdebutanter söker svar på frågan vilka som trädde in i det litterära fältet på vilket sätt och med vilka resultat. Vilka var de sociala och institutionella villkoren för lyrikdebutanterna? Vilka investeringar gjorde de och vilka erkändes av fältets övriga agenter? Hur förhöll debutanterna sig till varandra och till de rådande styrkeförhållandena? Vilka positioner intog de i det symboliska rummet? Hur betraktade de gränsdragningen mellan det litterära och det politiska fältet?

Korpusen som jag studerar består av samtliga lyrikdebutanter mellan 1968 och 1976. Urvalet har gjorts från HC.03-avdelningen i *Svensk bokförteckning* tillsammans med en genomgång av *Svensket författarlexikon* för att kontrollera om en viss titel var författarens debut eller inte. Vid

¹¹ Jfr. Schmidt, 1998a och Bourdieu, 1992b (särskilt del II).

¹² Schmidt, 1998a: 105.

urvalet gäller två restriktioner: jag har satt en åldersgräns (42, som är åldern på Bonniers äldsta debutant) och debutanterna på de rent regionala eller religiösa förlagen exkluderas, så att korpusen, i görligaste mån, omfattar enbart (men även alla) dem som riktade sig till det litterära fältet, oavsett om deras investeringar har lönat sig eller inte.

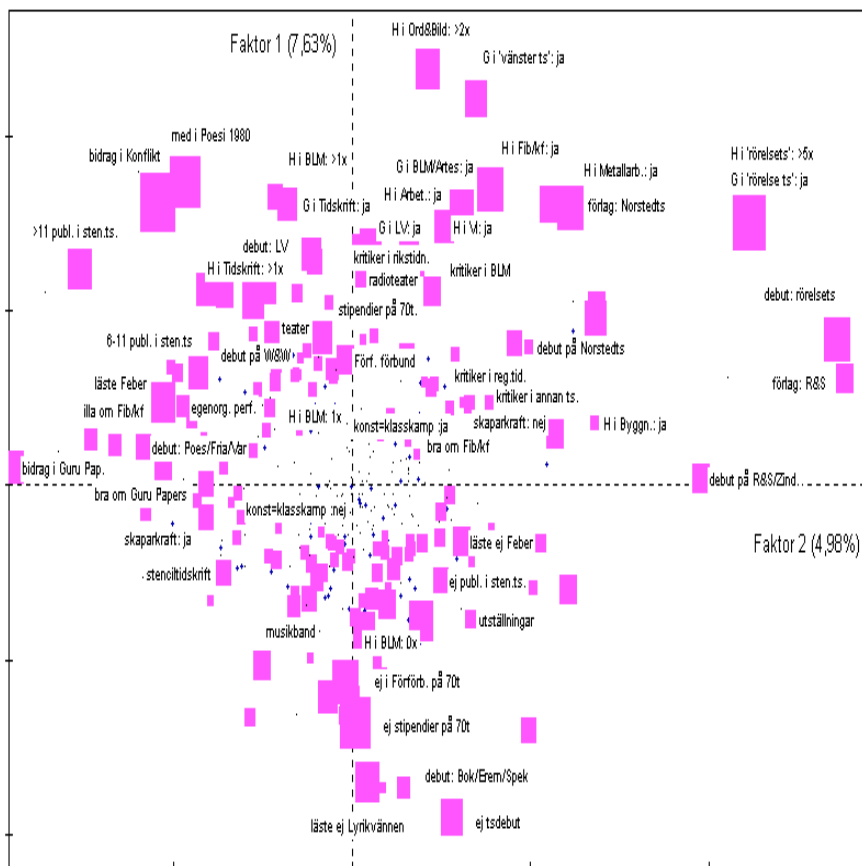
För dessa 124 individer har jag samlat in data om publiceringsstrategier, sidoaktiviteter och deltagande i sociopolitiska aktiviteter, institutionellt erkännande, preferenser och konstnärliga val, symboliska positionstaganden samt social bakgrund och utbildningsnivå. För det syftet har jag använt olika källor: djupintervjuer, enkäter, bibliometriska studier och innehållsanalys. Innehållsanalysen har tillämpats vid receptionsundersökningen av respondenternas litterära verk till och med 1981. På så sätt har jag samlat in data om antalet recensioner, längd, värdering osv. men också, via analys av de referenser och allmänna kategoriserande utlåtanden som förekommer i recensionerna, mera kvalitativa uppgifter om respondenternas positionstaganden och estetiska val. Användningen av dessa olika metoder måste möjliggöra en systematisk undersökning av såväl institutionella faktorer och social bakgrund som det symboliska rummet i vilket lyrikdebutanterna positionerade sig.

Den statistiska analysen av datamaterialet sker främst med hjälp av korrespondensanalysen. Denna metod är en explorativ teknik som används för att få fram stukturerna i ett visst datamaterial. Genom att jämföra alla individer och egenskaper med hänsyn till skillnaden mellan den observerade frekvensen och den teoretiska (den fördelning som skulle ha förväntats om slumpen fått råda) får man fram de faktorer som bäst sammanfattar likheterna och skillnaderna i materialet. Dessa strukturer presenteras sedan grafiskt i form av översiktsskator.

3. Vara eller inte vara

Avslutningsvis ska jag illustrera ovanstående med några kommentarer om lyrikdebutanternas inträde i fältet och om hur deras (litterära) biografier fick gestalt under 70-talet. Nedanstående graf återger en

analys av 96 variabler med 262 aktiva modaliteter. Enkätuppgifter från 78 respondenter om bl.a. sociala determinanter, deltagande i sociopolitiska aktiviteter, estetiska uppfattningar och preferenser, analyseras tillsammans med uppgifter om deras litterära aktivitet fram till 1981: debutförlag, antal publicerade böcker, stipendier osv.

Graf 1: Lyrikdebutanternas banor i 1970-talets litterära fält

Ett av det litterära fältets viktiga egenskaper är dess ringa grad av formalisering och institutionalisering. I motsats till exempelvis det akademiska fältet regleras inträdet i fältet inte av formella kriterier som examensbevis. Inte heller finns det instanser med juridisk eller någon annan form av institutionaliserad makt som kan ingripa vid oenigheter. Tvärtom, så karakteriseras det litterära fältet av det som Bourdieu kallar institutionaliseringen av anomin, där “the monotheism of the central *nomothete* gives way to a plurality of competing cults with multiple uncertain gods”.¹³ I denna kamp förlorar man sin *raison d'être* om man inte lyckas skapa ett namn och ett rykte. För författaren är det därför viktigt att inte bara ägna sig åt den materiella produktionen av litterära verk, utan han eller hon måste också bevaka den symboliska produktionen av dessa verk, det som Bourdieu kallar “la production de la croyance”. Betydelse och värde är nämligen inga textinherenta faktorer som finns där och som bara måste upptäckas utan de kommer till i och genom ett komplext samspel av olika aktörer (författare, förläggare, kritiker osv.) i ett litterärt fält. Såsom bl.a. van Rees och Janssen har visat, spelar den litterära kritiken en nyckelroll i detta samhang.¹⁴ I och med att data från recensionsundersökningen saknas i föreliggande analys, förblir viktiga mekanismer av det litterära spelet nödvändigtvis obelysta här, men trots det avtecknar sig redan nu en tydlig bild av vilka som lyckades skaffa sig rätten att vara med i fältet och vilka aktiviteter och investeringar detta hängde ihop med.

Kartans vertikala dimension opponerar dem som erövrat tillträde i fältet mot dem som visserligen lyckats träda in men som inte var verksamma där särskilt länge. Som viktigaste indikator på denna motsättning urskiljer analysen variabeln som anger att man erhållit stipendier för sina litterära verk. Variabeln medlemskap i Författarförbundet är ett synonymt uttryck för denna skillnad i institutionellt erkännande. Att få stipendier och att vara medlem i förbundet står diametralt mot avsaknaden av dessa egenskaper i grafens nedre hälft, en motsats som intressant nog går hand i hand med

¹³ Bourdieu, 1993: 253.

¹⁴ Se t.ex. van Rees, 1983 och 1987; Janssen, 1994 och 1997.

olikheter i respondenternas bidrag till litterära tidskrifter. Skillnaderna gäller såväl tidskriftsdebuten som senare bidrag. Förutsättningarna för en fortsatt litterär bana är tydligen annorlunda om man har en tidskriftdebut i *Lyriskvänner* eller om man inte har någon tidskriftdebut alls (jämför med motsättningen mellan debutförlagen: utgångsläget är betydligt gynnsammare om man debuterar på Wahlström & Widstrand än om man gör det på Författares Bokmaskin eller Eremitpress). Men det är inte bara viktigt att komma in i fältet på rätt sätt, det gäller också att hålla sig kvar där. Därtill verkar ett av villkoren vara att man syns i de litterära tidskrifterna.¹⁵ Motsättningen är påfallande: alla modaliteter som anger bidrag i tidskrifter placeras högre upp medan sådana investeringar lyser med sin frånvaro i kartans nedre hälft. Denna kontrast markeras skarpast av skillnaderna i bidragen till *BLM* (flera skönlitterära bidrag i *BLM* versus inga alls), men skillnaden i graden av delaktighet i fältet framgår också av svaren på frågan vilka tidskrifter man läste, där man ser att tidskrifter som måste betraktas som centrala för fältet inte blir lästa av dem som befinner sig närmast den nedersta polen (med *Lyriskvänner* återigen som det mest markanta exemplet). Till sist kan det påpekas att skillnaden mellan att vara och att inte vara också uttrycks i det att man ägnar sig eller inte åt en annan sidoaktivitet, nämligen verksamheten som kritiker. Inte enbart 'G-bidrag' i tidskrifter ('litteraturhistoria' enligt Klassifikationssystem för svenska bibliotek), utan också modaliteten 'kritiker i *BLM*' och särskilt 'kritiker i rikstidning' återfinns i den norra polen, medan man inte uppvisade liknande aktiviteter i den pol där fälttillhörigheten var svagast (och perioden av litterär aktivitet, räknad som antalet år mellan debuten och sist publicerade verk fram till 1981, kortast: 1 till 3 år).

Hur man träder in i fältet påverkar uppenbarligen, som vi ovan kunde se, ens fortsatta bana. Inträdesvariablerna är dock mest aktiva i grafens andra dimension. Tidskriftsdebut och debutförlag är de variabler som bidrar mest till att upprätta den andra axeln, som

¹⁵ Vilken roll sidoaktiviteter (bl.a. bidrag till tidskrifter, intervjuer, verksamhet som kritiker o.d.) spelar för ens möjligheter till en längre närvaro i fältet har undersökts av Janssen, 1998.

särskiljer olika sätt att vara aktiv i fältet. Dessa variabler är egentligen två sidor av samma mynt. Modaliteterna som nämligen sätts mot varandra i kartans horisontella dimension är dels tidskriftsdebut i en 'rörelsetidskrift'¹⁶ versus en stenciltidskrift, dels debutförlaget Rabén & Sjögren versus Poesiförlaget (eller rättare Poesiförlaget, Fria förlaget och Vargens förlag, tre stencilförlag som av tekniska skäl har sammanslagits i en variabel). Även de följande tre variablerna i listan över vilka egenskaper som är mest verksamma här indikerar samma opposition, varigenom extremerna i de tre olika sätten att gestalta biografien som kan härledas från analysen genast framträder mycket klart.¹⁷

Österut i grafen samlas en klunga variabler som alla refererar till folkrörelsens kulturella institutioner. Förutom de nämnda modaliteterna som gäller debuten placeras här Rabén & Sjögren som dominerande förlag¹⁸ och variabler som anger såväl skönlitterära som litteraturkritiska bidrag i 'rörelsetidskrifter'. Dessa kanaler används inte alls i den motsatta polen västerut på kartan där i stället stenciltidskrifterna utgör det mest omtyckta mediet.¹⁹ Motsättningarna kan specificeras som bidrag i *The Guru Papers* versus bidrag i *Metallarbetaren* eller *Byggnadsarbetaren* och kristalliseras i sammanfattningsvariablerna över det totala antalet bidrag i rörelsetidskrifter resp. stenciltidskrifter, där antalet

¹⁶ Med begreppet avses en tidskrift som gavs ut av ett fackförbund eller en liknande organisation med rötter i folkrörelserna.

¹⁷ I och med att den första axeln opponerar dem som lyckats skapa en biografi mot dem som inte gjorde det är det logiskt att differentieringen i den andra dimensionen blir mest tydlig i kartans övre del. Det bör dock påpekas att avsaknaden av en biografi gäller de spår man (inte) lämnat i det *litterära* fältet. Närvaron av egenskaperna 'film', 'musikband' och 'utställningar', som anger aktivt deltagande i dessa konstarter antyder ju att åtminstone en del av debutanterna här kanske endast snuddade vid det litterära fältet för att sedan fortsätta sin verksamhet i andra kulturella fält.

¹⁸ Dvs. det förlag där man publicerade de flesta av sina verk (fram till 1981).

¹⁹ Det bör genast påpekas att den här s.k. stencilpolen inte omfattar alla stenciltidskrifter och stencilförlag. Här samlas de som visserligen förlade en ansevärd del av sina litterära aktiviteter till de nya, underjordiska medierna men som också använde de mera gängse kanalerna. De som enbart gav ut på stencilförlag hamnar betydligt lägre ner i grafen, nära polen som anger icke-existens i det litterära fältet.

bidrag successivt ökar om man rör sig österut resp. västerut i grafen.²⁰ Även den tredje gruppen som befinner sig mellan dessa två poler kan på ett liknande sätt gripas med ett metonymiskt uttryck. Denna grupp riktar sig mot modaliteten som anger det högsta antalet bidrag i *Ord & Bild* (högst upp i mitten). Man skulle kunna beteckna gruppen som de mera vänsterintellektuella med tanke på att här samlas de flesta variabler som anger litteraturkritiska bidrag och verksamhet som kritiker och som indikerar bidrag i vänsterorienterade kulturtidskrifter (t.ex. *Folket i bild/Kulturfront* och *Ord & Bild* förstås, som hade en uttalat radikal prägel på 70-talet). I motsättning till 'rörelse'-polen, där antalet omnämmanden i regionala tidningar är högst, opererar man här främst i riksmidierna. Den litteraturhistoriska och –kritiska verksamheten, å andra sidan, ägnade man sig inte alls åt i stencilpolen. Tvärtom så ventilerade man där öppet sin motvilja mot vad man kallade "kultursidespekoralisterna", som var verksamma både som författare och som kritiker. I många av intervjuerna pekade man ut det man kallade det litterära etablissemangets korruption, där framgång beror på de rätta kontakterna och man betonade i stället att man enbart ville ägna sig åt den egna kreativa verksamheten.²¹ Helt i linje med detta är i stencilpolen det muntliga framförandet den dominerande sidoaktiviteten. Snarare än traditionell uppläsning blev detta i sin mest utpräglade form till rena performances, med konstnärgruppen Vesuvius kring tidskrifterna *Feber* och *The Guru Papers* som typexempel. Under mottot "släck Lucia/ tänd MÖRKRET (...) TOTAL DESTRUKTIVITET" turnerade gruppen genom hela Sverige med uppträdanden där man blandade bilder och text med aggressiv rockmusik i improviserade performances med total och energisk inlevelse, där konfrontationen med publiken inte undveks.²²

²⁰ Att läsa *Feber* eller inte (nordväst resp. sydöst på kartan) uttrycker samma opposition. För en diskussion av 70-talets stenciltidskrifter se mitt bidrag i Marnersdóttir & Cramer, 2000.

²¹ Nonkonformismen och anti-inställningen som präglar den här polen, kan alltså tolkas som ett tecken på och en strävan efter renhet, ett återvändande till ursprunget (som man bl.a. tyckte sig kunna hitta i det historiska avantgardet).

²² *Vesuvius*, 1974 (onummerat). Att konfrontationen kunde ha sina ideologiska inslag

Skillnaderna mellan grupperna är, som synes, inte bara en fråga om att man publicerade i olika tidskrifter. De korresponderar också med oppositioner i det symboliska rummet. Visserligen inrymmer analysen inga uppgifter om de litterära verkens egenskaper (eller åtminstone om hur recensenterna bedömde och definierade dessa egenskaper) men via enkätsvaren finns ändå en del uppgifter med om respondenternas positionstaganden. Naturligtvis måste svaren på dessa frågor om dåtida preferenser och estetiska uppfattningar hanteras mycket försiktigt med tanke på det ganska stora tidsglappet, men de kan ge åtminstone en uppfattning om förhållandena i rummet av ställningstaganden. Det som analysen utpekar som mest distinkt i detta avseende är reaktionen på utsagan som försvarar “den hänsynslöst frigjorda skaparkraften, med sin inneboende visionära dynamik och humanistiska energi”.²³ *Ense* lyder svaret i stencilpolen, medan denna uppfattning ogillades österut i grafen, där man i stället tyckte att “[k]onstens viktigaste funktion ligger i att den avslöjar motsättningar, blottlägger det som ideologierna döljer”.²⁴ Där ville man också “förankra [s]in poesi i den konkreta, vardagliga verkligheten och använda poesin, som ett medel att beskriva och påverka – på lång sikt förändra och förbättra – samhället”²⁵, en önskan som var främmande i den motsatta polen där man, mot de självcensurerade som “kräver en logisk, vardaglig & rationell poesi” bara för “att kunna läsa rea-skyltarna i varuhusens fönster”, försvarade sin rätt att “rycka undan alla golv” för att “nä det revolutionära kaos, som överensstämmer med den sönderklippta filmen bakom våra ögon” så att “vi kan börja skapa en synlig existens utan att behöva ljuga”.²⁶ Här tyckte man bra om *The Guru Papers* och illa om *Folket i*

förstår man lätt om man tänker på att många av de här uppträdandena ägde rum i kretsarna kring Musikrörelsen, som hade en uttalad vänsterprofil på sina håll.

²³ Respondenterna har fått en lista med anonyma citat med olika uppfattningar om konst, politik osv. hämtade från tidningar och kulturtidskrifter från 70-talet. Citatet här kommer ur manifestet “Ockupera hjärnan!” i *Kulturmagasinet Vargen* (nr 4, 1975).

²⁴ Helge Rönning i *Ord & Bild*, 1973, nr.6, 334.

²⁵ Citat ur en artikel av Per Helge i *Arbetet* 1977-02-07 om några yngre svenska författare.

²⁶ Bruno K. Öijer, *Manifest –74 i Fotografier av undergångens leende* (1974); även i *Feber*, 1974, nr. 4.

bild/Kulturfront medan exakt samma förhållanden fast med omvända tecken rådde i vänsterpolen där de motsatta modaliteterna liksom kiastiskt visavi de förstnämnda placeras österut i grafen.

Här finns inget utrymme för en mera utförlig och detaljerad diskussion men avslutningsvis kan det helt kort påpekas att respondenterna, vid sidan av de här konstaterade skillnaderna i publiceringsstrategier och uppfattningar, även skiljer sig åt i det sociala rummet. Påfallande nog följer de sociala skillnaderna helt logiken som strukturerade det litterära fältet. Variablerna som mäter socialt ursprung ger relativt sett mest genomslag på den andra axeln och de bekräftar och förstärker den ovan beskrivna väst-östpolariteten (de modaliteter som är särskilt aktiva är medelklassbakgrund, i synnerhet moder lägre medelklass versus arbetarklassbakgrund), men även den sociala oppositionen längs den första axeln låter sig vid närmare betraktande förstå som skillnader i tillhörighet i fältet (där intressant nog modaliteterna som indikerar högre socialt ursprung hamnar närmast den polen där det litterära livet var kortast).

Litteratur

- Adringa, Els, 1998, "The empirical study of literature: Its development and future", i Susanne Janssen & Nel van Dijk (eds.), *The empirical study of literature and the media. Current approaches and perspectives*, Rotterdam: Barjesteh van Waalwijk van Doorn & Co, 12-23.
- Bourdieu, Pierre, 1980, "Mais qui a crée les créateurs?" i *Questions de sociologie*, Paris: Minuit, 207-221. Svensk översättning i Pierre Bourdieu, 1992, *Texter om de intellektuella*, Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag, 55-76.
- Bourdieu, Pierre, 1992, *Les règles de l'art. Genèse et structure du champ littéraire*, Paris: Seuil.
- Bourdieu, Pierre, 1993, *The Field of Cultural Production. Essays on Art and Literature*, Cambridge: Polity Press.

- Bourdieu, Pierre & Loïc J.D. Wacquant, 1992, *Réponses: pour une anthropologie réflexive*, Paris: Minuit.
- Broadly, Donald, 1990, *Sociologi och epistemologi. Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*, Stockholm: HLS förlag.
- Broadly, Donald, 1994, "Enligt konstens alla regler", *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, 1994(15:1), 27-39.
- Even-Zohar, Itamar, 1990, *Poly-system Studies*, (*Poetics today*, vol 11, nr 1).
- Ibsch, Elrud, Dick Schram & Gerard Steen, 1991, *Empirical studies of literature. Proceedings of the Second IGEL-Conference, Amsterdam 1989*, Amsterdam: Ropodi.
- Janssen, Susanne, 1994, *In het licht van de kritiek. Variaties en patronen in de aandacht van de literatuurkritiek voor auteurs en hun werken*, Hilversum: Verloren.
- Janssen, Susanne, 1997, "Reviewing as social practice: Institutional constraints on critics' attention for contemporary fiction.", *Poetics* 24, 275-297.
- Janssen, Susanne, 1998, "Side-roads to success: The effect of sideline activities on the status of writers", *Poetics* 25, 265-280.
- Rees, Cees van, 1983, "How a literary work becomes a masterpiece: On the threefold selection practised by literary criticism.", *Poetics* 12, 397-417.
- Rees, Cees van, 1987, "How reviewers reach consensus on the value of literary works.", *Poetics* 16, 275-294.
- Schmidt, Siegfried J., 1980, *Grundriß der empirischen Literaturwissenschaft*, Frankfurt/M.: Suhrkamp.
- Schmidt, Siegfried J., 1998a, "How to balance open accounts. Some requirements for a further development of the empirical study of literature." i Susanne Janssen & Nel van Dijk (eds.), *The empirical study of literature and the media. Current approaches and perspectives*, Rotterdam: Barjesteh van Waalwijk van Doorn & Co, 92-108.
- Schmidt, Siegfried J., 1998b, "A systems-oriented approach to literary studies", i Gabriel Altmann & Walter A. Koch (eds), *Systems. New paradigms for the Human Sciences*, Berlin: De Gruyter, 646-666. Även i *Canadian Review of Comparative Literature/Revue Canadienne de Littérature Comparée*, vol. XXIV, number 1, March 1997, 119-136.
- Vandenhoute, Daan "Att fylla det tomrum alienationen och förtrycket skapat". *Svensk stencillitteratur på sjuttioalet i Malan Marnersdóttir & Jens Cramer, Nordisk litteratur og mentalitet. Foredrag fra den 22. Studiekongres i International Association for Scandinavian Studies*, Tórshavn, 2000, 527-534.